

Material didàctic elaborat per Teleduca. Educació i Comunicació

MÁS ALLÁ DE LA PIZARRA

Jeff Bleckner

ÍNDEX

PÀG.

<u>3</u>	1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS
<u>3</u>	1.1. Propòsit i enfocament
<u>3</u>	1.2. Objectius pedagògics i competències bàsiques
<u>5</u>	1.3. Drets a treballar
<u>6</u>	1.4. Marc legal relacionat
<u>8</u>	2. LA PEL·LÍCULA
<u>8</u>	2.1. Fitxa tècnica breu
<u>8</u>	2.2. Sinopsi de l'argument
<u>9</u>	2.3. Conflictes i personatges en relació als valors a treballar
<u>11</u>	2.4. Qüestions a observar per a una millor comprensió
<u>13</u>	2.4. Informacions d'interès sobre la pel·lícula
<u>14</u>	3. PROPOSTA PEDAGÒGICA
<u>14</u>	3.1. Plantejament general
<u>14</u>	3.2. Per anar al cinema
<u>16</u>	3.3. Del cinema a l'aula
<u>19</u>	3.4. De l'aula al món
<u>19</u>	3.5. Recull de creacions escolars
<u>19</u>	3.6. Qüestionari d'avaluació per al professorat
<u>20</u>	4. MATERIAL COMPLEMENTARI
<u>20</u>	4.1. Enllaços d'interès
<u>20</u>	4.2. Bibliografia i filmografia

1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS

Propòsit i enfocament

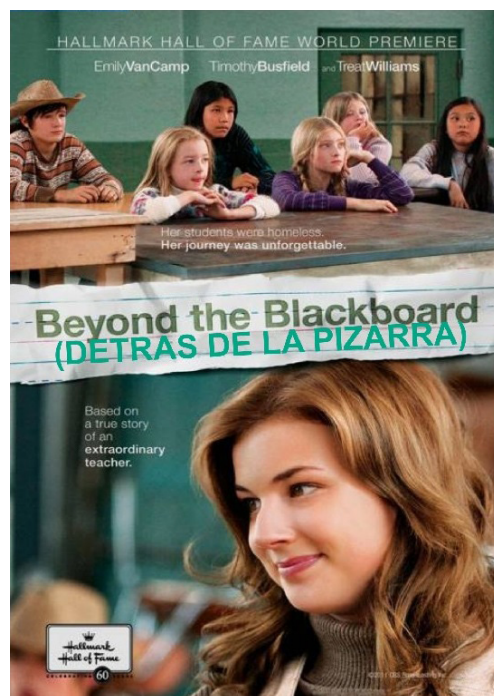
Dediquem el Cicle de Cinema i Drets dels Infants (CCDI) d'enguany al paper fonamental que juga l'educació en el ple desenvolupament de l'infant com a persona. Volem abordar diversos aspectes relacionats amb el procés formatiu dels nois i les noies que permetin fer pensar i debatre sobre els marcs, límits i valors de l'acció educadora. L'educació contribueix al creixement i integra l'infant en la societat però també el prepara per a la vida.

De la mà d'aquesta nova edició del CCDI, volem oferir recursos al professorat per analitzar els drets dels infants i les possibles vulneracions que puguin patir en relació al dret a rebre una educació digna i de qualitat, partint de la legislació actual: Declaració Universal dels Drets Humans, Convenció sobre els Drets de l'Infant i Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona.

Al primer cicle d'educació secundària agafem com a punt de partida la pel·lícula **Más allá de la pizarra**, que demostra que l'accés a una educació digna i de qualitat no està garantida a tots els infants. Basada en una història real, el film explica els primers anys de lluita de la mestra Stacy Bess, que no s'atura per aconseguir la justícia social en el terreny educatiu. Aquest llargmetratge acompanya a l'alumnat a prendre consciència de la pèrdua de drets que suposen les desigualtats i l'exclusió social, i li dona peu a reflexionar sobre les causes. La pel·lícula posa de relleu les possibilitats reals de provocar un canvi en l'entorn sociopolític a partir de l'acció individual, la força col·lectiva i el treball en equip.

De nou, el recorregut pedagògic que us proposem va de l'aula al cinema, del cinema a l'aula i de l'aula a la vida quotidiana i l'entorn dels nois i les noies. Per facilitar-lo i enriquir-lo, comptem amb el [Bloc](#), on hi ha disponibles els materials didàctics, les creacions de l'alumnat, la informació de les sessions familiars i eines d'interacció entre tots i totes.

Oferim recursos al professorat per analitzar els drets dels infants i les possibles vulneracions que puguin patir en relació al dret a rebre una educació digna i de qualitat, partint de la legislació actual.

1.2. Objectius pedagògics i competències bàsiques

1. Competència social i ciutadana

- Adoptar un criteri propi sobre problemes socials rellevants per construir un pensament crític i formar-se una opinió. Analitzar els fets i fenòmens socials a partir de la informació obtinguda de fonts diverses, tenint en compte les diferents percepcions i valors que emanen dels drets humans.
- Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica. Formar part d'activitats col·lectives en l'àmbit escolar i de l'entorn proper mitjançant projectes de servei comunitari.
- Posicionar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones. Denunciar situacions de discriminació i agressió per ajudar a identificar les causes i les conseqüències, i iniciar processos de solució. Proposar mesures de resolució de conflictes per garantir un clima de llibertat, igualtat i respecte entre les persones.

2. Competència d'autonomia i iniciativa personal

- Adquirir consciència i aplicar un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix/a, la creativitat, l'autocrítica i el control emocional.
- Analitzar críticament l'entorn (natural, científicotecnològic, social, polític, cultural) des de la perspectiva ètica, individualment i de manera col·lectiva.
- Transformar les idees en accions, és a dir, proposar-se objectius i saber planificar. Portar a terme projectes col·lectius.

3. Competència d'aprendre a aprendre

- Adquirir consciència de les pròpies capacitats (intel·lectuals, emocionals, físiques), i també dels processos i les estratègies necessàries per a desenvolupar-les, així com del que es pot fer amb ajuda d'altres persones o recursos.
- Assolir un sentiment de competència personal que redundi en el desenvolupament de les actituds, la motivació, la confiança en un/a mateix/a i el gust d'aprendre.
- Conèixer les pròpies potencialitats i carències, traient profit de les primeres, i tenint motivació i voluntat per superar les segones des d'una expectativa d'èxit. Augmentar progressivament la seguretat en un/a mateix/a per afrontar nous reptes d'aprenentatge.

1. Competència social i ciutadana.

2. Competència d'autonomia i iniciativa personal.

3. Competència d'aprendre a aprendre.

4. Tractament de la informació i competència digital.

5. Competència comunicativa i lingüística audiovisual.

4. Tractament de la informació i competència digital

- Incorporar diverses habilitats que van des de l'accés a la informació fins a la seva transmissió, tot usant diferents suports, incloent-hi la utilització de les TIC com a element essencial per informar-se, aprendre i comunicar-se.
- Cercar, captar, seleccionar, registrar i processar la informació, amb l'ús de tècniques i estratègies diverses segons la font i els suports que s'utilitzin.
- Obtenir un bon domini de tots els llenguatges bàsics i de les seves pautes de descodificació i transferència, així com l'aplicació escaient dels diferents tipus d'informació, les seves fonts, possibilitats i localització.

5. Competència comunicativa i lingüística audiovisual

- Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi. Promoure l'ús de l'argumentació i desenvolupar un discurs racional lliure de prejudicis i estereotips, generador d'un pensament propi.
- Adquirir coneixements i habilitats per saber comunicar oralment, per escrit i amb els llenguatges audiovisuals, fent servir el propi cos i les tecnologies de la comunicació. Fer un ús adequat de diferents suports i tipus de text, amb un bon aprofitament de les diferents funcions que tenen.
- Fer ús del coneixement artístic i de les seves produccions com a mitjà de cohesió i d'acció prosocial.
- Aplicar el diàleg i exercitar totes les habilitats que comporta, especialment per a la solució de conflictes interpersonals i per propiciar la cultura de la pau.

1.3. Drets a treballar

1. El dret de l'infant a accedir a l'educació primària obligatòria, per la qual cosa cada Estat ha de facilitar un sistema educatiu gratuït, digne i de qualitat per a tots els infants.
2. El dret de l'infant a gaudir d'una educació formal, sigui quina sigui la seva situació familiar i socioeconòmica.
3. El dret de l'infant a una protecció especial de cara al propi creixement físic, mental i social.
4. El dret de l'infant a una assistència regular a l'escola i a la reducció de les taxes d'abandonament escolar per causes externes.
5. El dret de l'infant a una educació basada en l'estima i el reconeixement de cada individualitat.

1. El dret de l'infant a accedir a l'educació primària obligatòria, per la qual cosa cada Estat ha de facilitar un sistema educatiu gratuït, digne i de qualitat per a tots els infants.

2. El dret de l'infant a gaudir d'una educació formal, sigui quina sigui la seva situació familiar i socioeconòmica.

3. El dret de l'infant a una protecció especial de cara al propi creixement físic, mental i social.

4. El dret de l'infant a una assistència regular a l'escola i a la reducció de les taxes d'abandonament escolar per causes externes.

5. El dret de l'infant a una educació basada en l'estima i el reconeixement de cada individualitat.

1.4. Marc legal relacionat

Declaració Universal dels Drets Humans

Article 26.1. Tota persona té dret a l'educació. L'educació ha de ser gratuïta, si més no, en el grau elemental i fonamental. L'ensenyament elemental és obligatori.

Article 27.1. Tota persona té dret a prendre part lliurement en la vida cultural de la comunitat, a fruitar de les arts i a participar del progrés científic i dels beneficis que en resultin.

Declaració dels Drets de l'Infant

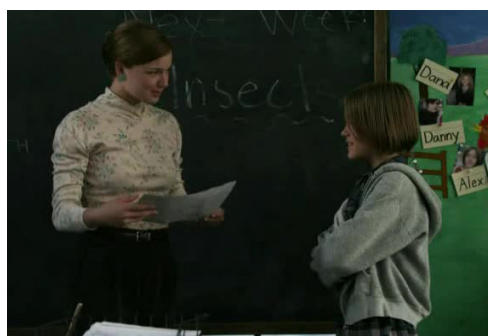
Principi 2: L'infant gaudirà d'una protecció especial i disposarà d'oportunitats i serveis establerts per la llei i altres mitjans, a fi que pugui desenvolupar-se físicament, mentalment, espiritualment i socialment d'una manera sana i normal, en condicions de llibertat i dignitat.

Principi 6: L'infant, per al desenvolupament ple i harmoniós de la seva personalitat, necessita amor i comprensió. Sempre que sigui possible, haurà de créixer a l'emparança i sota la responsabilitat dels seus pares i, en qualsevol cas, en un ambient d'afecte i de seguretat moral i material. Llevat de circumstàncies excepcionals, l'infant de tendra edat no serà separat de la seva mare. La societat i les autoritats públiques tindran una cura especial envers els infants sense família o que estiguin mancats de mitjans adequats de subsistència. Per al manteniment dels fills de famílies nombroses, convé concedir subsidis estatals o d'altra mena.

Principi 7: L'infant té dret a rebre educació, que serà gratuïta i obligatòria almenys en la seva etapa elemental. Se li donarà una educació que afavoreixi la seva cultura general i li permeti, en condicions d'igualtat d'oportunitats, desenvolupar les seves aptituds i el seu judici individual, el seu sentit de responsabilitat moral i social, i esdevenir un membre útil de la societat. L'interès superior de l'infant serà el principi que guiarà aquells qui tenen la responsabilitat de la seva educació i orientació; aquesta responsabilitat pertoca abans de tot als seus pares. L'infant gaudirà plenament de jocs i esbarjos, els quals hauran d'estar orientats a les finalitats perseguides per l'educació; la societat i les autoritats públiques s'esforçaran a promoure la satisfacció d'aquest dret.

Tota persona té dret a l'educació.

L'educació ha de ser gratuïta, si més no, en el grau elemental i fonamental. L'ensenyament elemental és obligatori.

- [Declaració Universal dels Drets Humans](#) (lectura fàcil).

- [Declaració dels Drets de l'Infant](#) (abreujada).

- [Convenció sobre els Drets de l'Infant](#) (resumida).

- [Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona](#) (lectura fàcil).

Convenció sobre els Drets de l'Infant

Article 28. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant a l'educació i tenen l'obligació de: proporcionar educació primària obligatòria i gratuïta a tota la població; fomentar formes diferents d'ensenyament secundari (general i professional); fer que l'ensenyament superior sigui accessible a tothom, segons la capacitat de cadascú; i de vetllar perquè la disciplina escolar es fonamenti en el respecte i la dignitat de l'infant.

Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona

CAPÍTOL 2. Drets socials.

Article 15. Educació.

1. Totes les persones tenen dret a una escolarització de qualitat que satisfaci alhora els objectius d'equitat i d'excel·lència, i a una educació en valors cívics i democràtics que eradiqui qualsevol forma de discriminació.

CAPÍTOL 3. Equitat i accions positives.

Article 22. Infants i adolescents.

Totes les persones menors d'edat tenen dret a tenir condicions d'existència que els permetin el seu desenvolupament integral. En particular: a) Tenen dret a gaudir de la seva família en un marc de responsabilitat i protecció. f) Tenen dret a la prevenció i l'atenció davant de situacions de discriminació, risc o desemparament.

CAPÍTOL 3. Equitat i accions positives.

Article 26. Serveis socials

1. Els veïns i veïnes de Barcelona que es trobin en estat de necessitat personal bàsica tenen garantit l'accés als serveis socials de la ciutat.

2. Les persones ateses pels serveis socials tenen dret a: a) Disposar d'un pla d'atenció individual, familiar o convivencial (...), a través d'un/a professional de referència. b) Rebre atenció urgent i serveis continuats de qualitat. c) Decidir si volen rebre un servei o prestació, llevat que la renúncia afecti els interessos de menors d'edat o de persones afectades d'incapacitat.

3. Les persones que accedeixen als serveis socials, els seus familiars o representants legals tenen el deure de: a) Facilitar informació veraç sobre la seva situació, i complir els acords a què els compromet la prestació obtinguda. b) Observar una conducta basada en el respecte mutu.

4. L'Ajuntament impulsarà una política de promoció de les persones en situació de precarietat i d'actuacions sobre totes les causes que generen la pobresa.

Els veïns i veïnes de Barcelona que es trobin en estat de necessitat personal bàsica tenen garantit l'accés als serveis socials de la ciutat.

2. LA PEL·LÍCULA

2.1. Fitxa tècnica breu

Títol original: *Beyond the Blackboard*

Director: Jeff Bleckner

Guionista: Camille Thomasson. Basat en el llibre *Nobody Don't Love Nobody*, de Stacey Bess sobre la seva experiència real

Actors i actrius: Emily VanCamp, Steve Talley, Timothy Busfield, Julio Óscar Mechoso, Nicki Aycox, Kiersten Warren, Treat Williams, Liam McKanna, Paola Andino

País de producció: EUA

Any d'estrena: 2011

Durada: 90 minuts

Drama. Versió castellana

2.2. Sinopsi de l'argument

La història se situa al gener de 1984, amb el curs escolar ja començat. La Stacey Bess, una mestra graduada recentment, se sent feliç perquè d'un dia per l'altre aconsegueix la seva primera feina en una escola sense nom d'una ciutat dels EUA. És conscient de les dificultats amb què es toparà, perquè serà la mestra d'un grup d'infants de famílies sense llar en una aula multinivell.

Però quan arriba a l'espai, se li cau el món a sobre. Descobreix que l'aula és un local brut i atrotinat situat en el centre social que acull les famílies sense sostre. La situació és caòtica: amb nens i nenes amb forts dèficits educatius i familiars, una aula sense les condicions mínimes per fer-hi classe, i cap material bàsic per a la docència i l'aprenentatge.

Després del primer xoc, la Stacey decideix sobreposar-se a les circumstàncies. Amb el temps, moltíssima convicció i la complicitat d'altres referents del centre, aconsegueix dignificar les condicions de l'aula, acompanyar els infants en el procés d'aprenentatge i donar-los suport emocional. Engaga una activitat docent molt compromesa que li genera tota mena de conflictes però també moltes alegries.

[Fragment de la pel·lícula.](#)

Stacey Bess aconsegueix dignificar les condicions de l'aula, acompanyar els infants en el procés d'aprenentatge i donar-los suport emocional. Engaga una activitat docent molt compromesa que li genera tota mena de conflictes però també moltes alegries.

2.3. Conflictes i personatges en relació als valors a treballar

Más allá de la pizarra presenta una situació d'evident manca de drets en un país com els EUA, on a priori podríem pensar que han d'estar coberts des de fa molt temps. L'acció passa gairebé 30 anys enrere, l'accés a l'escolarització dels infants de les famílies sense llar ha millorat molt des d'aleshores però hi ha més d'un milió i mig de nens i nenes sense sostre als Estats Units.

Si bé en aquesta edició del CCDI ens centrem en el dret a l'educació, la pel·lícula fa palesa la discriminació que encara pateix una part de la població per la pervivència de desigualtats i la manca de justícia social. D'aquí se'n deriva la dificultat d'accés als drets socials bàsics, com ara l'habitatge, la feina, una vida digna i autònoma, la protecció dels pares i mares envers els seus fills i filles i, finalment, el dret a una escola de qualitat.

La pel·lícula mostra que l'any 1984 l'Estat nord-americà feia front a aquesta situació social amb unes mesures insuficients. A la gent empobrida i marginada oferia un simple aixopluc diari (ni tan sols un habitatge) on matar el temps, amb una assistència alimentària i sanitària de mínims. Per garantir l'accés a l'educació dels infants, el centre on es desenvolupa l'acció del film comptava amb un espai atrotinat on *reformar* i entretenir els nens i les nenes en edat d'escolarització primària obligatòria (de 1r a 6è). Fins a l'arribada de la Stacey Bess, funcionava més com una guarderia que com una autèntica aula docent.

Más allá de la pizarra mostra com la rutina burocràtica i la desesperança del personal tècnic aboca sovint a la gent necessitada (petits i grans) vers una perpetuació de la situació injusta en què viuen. Però la nova mestra compta amb l'empenta i la il·lusió per canviar el caos amb què es troba. La Stacey decideix no rendir-se i lluita per transformar la realitat escolar dels infants del centre social. Troba l'impuls en la seva veritable vocació docent i també en un fort sentiment de rebuig vers les injustícies que pateixen especialment els infants.

En primer lloc, l'ajuda l'amor i l'orgull de mare, que li fan descartar l'abandonament del repte que té al davant. Se'l planteja fins i tot com un exemple per a la seva filla i el seu fill. També és fonamental el recolzament incondicional del seu marit, que l'ajuda material i emocionalment. El suport de l'entorn afectiu és clau per a què la Stacey se'n surti. Aconsegueix transmetre als infants de la seva classe la capacitat d'autoestima que han perdut en unes condicions de vida degradada. Com ella diu en un moment

La pel·lícula fa palesa la discriminació que encara pateix una part de la població per la pervivència de desigualtats i la manca de justícia social.

2. LA PEL·LÍCULA

determinat: "Algú va venir a la meua vida i em va ensenyar a confiar, a creure en mi mateixa". I és precisament així com educa el seu alumnat.

Poc a poc, infants i adults van reconeixent l'esforç que fa la Stacey per tots ells i, gradualment, hi van col·laborant. Destaca l'admiració de la Maria i la seva vocació docent, com quan ella era petita. De seguida, es presta a ajudar-la amb els més petits i petites. També sobresurt en Danny, a qui la mestra ajuda a reconduir la seva capacitat de lideratge. D'una actitud en rebel·lia constant, passa a cultivar les seves aptituds intel·lectuals. Totes les relacions estan banyades d'afecte, fins al punt que la Stacey s'endú la Maria a viure amb la seva família quan el seu pare és expulsat del centre.

També és important l'escena en què els nens i les nenes fan i regalen felicitacions del dia de Sant Valentí als seus pares i mares. En aquest cas, l'activitat educativa transcendeix l'aula en benefici de les relacions familiars, molt malmeses per les circumstàncies. El projecte de la mestra vers la dignificació de l'entorn fa un gran avenç quan aconsegueix que els pares i les mares renunciïn a la seva àrea de lleure durant dues hores diàries, i acompanyin els seus fills i filles mentre fan els deures.

L'activitat educativa de la pel·lícula posa en valor la importància d'incloure les famílies i l'entorn en el procés d'aprenentatge dels infants. Una de les escenes més *docents* és quan la Stacey fa parlar l'alumnat de les seves vivències. De cada una d'elles, extreu conceptes clau amb els quals van construint un mural ple d'adjectius com ara: respectuós, valent, esporuguit, esperançat, curós, amable... Les escriuen a sobre de fulles fins cobrir del tot un arbre sec.

Finalment arriba l'ajuda exterior. El nou responsable educatiu del districte reconeix l'esforç i els avenços de la jove mestra, i fa enviar equipament nou a l'aula, fins i tot llibres de text! Aquesta acció compensa el trist paper que mostra l'administració governamental fins aquest moment. De fet, en la vida real que inspira la pel·lícula, la Stacey Bess va començar aquí una batalla legal per canviar la normativa i aconseguir l'obligatorietat d'escolarització digna de tots els infants dels EUA, fos quina fos la seva situació socioeconòmica.

Però abans d'aquesta victòria política, la determinació de la Stacey aconsegueix canviar les circumstàncies d'un entorn hostil. Fa que la comunitat s'empoderi, respongui als esforços de millora de les condicions de vida i prengui consciència dels seus drets socials.

La determinació de la Stacey aconsegueix canviar les circumstàncies d'un entorn hostil. Fa que la comunitat s'empoderi, respongui als esforços de millora de les condicions de vida i prengui consciència dels seus drets socials.

2.4. Qüestions a observar per a una millor comprensió

Elements contextuais

Als EUA hi ha més d'un milió i mig d'infants sense sostre. La penosa situació que mostra la pel·lícula va succeir l'any 1984. Tres anys després, el 1987, el Congrés dels Estats Units va aprovar una llei federal per cobrir algunes de les necessitats de drets socials de les famílies sense sostre i en situació d'exclusió social. Es tractava d'una normativa aplicable a tots els estats, però a voluntat de cada un d'ells. La llei porta el nom de McKinney-Vento, els dos congressistes que la van defensar (un de republicà i un de demòcrata). Després la va ratificar, a contracor, el president Ronald Reagan.

En una de les múltiples millores posteriors d'aquesta legislació, la de 1990, es va estipular l'accés dels infants en risc d'exclusió a l'escola pública, encara que no tinguessin els papers de residència en regla ni cobertura sanitària. Aquest tema de la sanitat surt en una de les converses de la pel·lícula entre la Stacey i el primer responsable del districte escolar. L'accessibilitat inclou transport gratuït fins a l'escola, un tema molt important als EUA donada la trama extensa dels nuclis urbans.

Elements narratius

Cal dir que **Más allá de la pizarra** no és una pel·lícula cinematogràfica, sinó televisiva: un telefilm o una *TV movie*. Això condiciona la factura i tractament que té, perquè ha de garantir una difusió àmplia. La productora és Hallmark, la famosa companyia de targetes de felicitació i molts altres productes de claríssim *target* familiar. Aquest fet contribueix que la pel·lícula es mogui dins d'uns marges narratius i de contingut molt adequats per a les famílies nord-americanes (i internacionals) de classe mitjana. Les grans cadenes de televisió dels EUA (el telefilm està fet per a una d'elles) tenen estudis de màrqueting que fixen l'edat intel·lectual de l'audiència en el nivell dels joves d'entre 13 i 16 anys. Aleshores elaboren els programes d'acord amb aquest perfil.

La història és narrada d'una manera lineal, on només sobresurten dues el·lipsis temporals a l'inici: la primera, que va de la Stacey nena a quan tenia 16 anys (on molt breu i discretament se'ns mostra que està embarassada); i la segona, quan dels 16 passem al 24 anys de la protagonista, moment en què comença la història. Són dues el·lipsis molt ràpides que, si no estiguessin

Als EUA hi ha més d'un milió i mig d'infants sense sostre. La penosa situació que mostra la pel·lícula va succeir l'any 1984.

2. LA PEL·LÍCULA

reforçades per uns rètols, gairebé no s'entendrien (sobretot la segona). A partir d'aquest moment, la història avança de manera clara i cronològica, amb una construcció canònica: presentació de personatges amb trames i subtrames que s'entrellacen, fins arribar al final feliç representat pel naixement de la filla de la Stacey.

El to dominant és l'emotiu. Els sentiments d'amor i solidaritat de la Stacey vers els infants de les famílies sense sostre impregnen tota la història. La situació d'injustícia que planeja rere el film s'obvia completament en el tractament argumental. Donades les característiques de difusió esmentades abans, el component polític que explicaria les causes de manca de drets d'una part de la societat ni es toca. Les dramàtiques condicions de vida de la comunitat protagonista es presenten de manera relativament amable, per no remoure massa la consciència del públic al sofà de casa seva.

El to dominant és l'emotiu. Els sentiments d'amor i solidaritat de la Stacey vers els infants de les famílies sense sostre impregnen tota la història.

2.5. Informacions d'interès sobre la pel·lícula

La història de **Más allá de la pizarra** està basada en fets reals succeïts en un centre social de la ciutat de Salt Lake City, a l'estat d'Utah dels EUA. Fins i tot el nom de la protagonista de la pel·lícula és el mateix de la mestra que va protagonitzar els esdeveniments de 1984.

La Stacey Bess va recollir la seva experiència en el llibre *Nobody Don't Love Nobody: Lessons on Love from the School with No Name* (Ningú no estima ningú: Lliçons sobre l'amor des de l'escola sense nom) i l'explica en xerrades i conferències que va donant al llarg i ample dels Estats Units.

Diu: "Les meves oportunitats de supervivència inicials eren pràcticament nul·les. Jo mai havia estat en contacte amb la pobresa". La Stacey Bess va perseverar i, durant 11 anys, va aportar suport i esperança als centenars de nens i nenes que van passar per aquella escola i que posteriorment es va normalitzar.

Continua: "Els havia de convèncer que jo era una persona adulta de qui es podien refiar, algú que avui estava allà per ells i elles, i que hi seria l'endemà, i l'endemà passat". I recorda: "Quan els mirava als ulls, hi veia renúncia. Els havia d'ensenyar a ser infants. Havien d'aprendre que preocupar-se dels diners no era cosa seva. La seva feina era anar a l'escola, i ajudar els seus germans i germanes".

La Stacey Bess ha desenvolupat una activitat de compromís amb els infants en situació d'exclusió social que li ha valgut el reconeixement mitjançant premis importants als EUA, com ara: el Premi Nacional Jefferson al Millor Servei Públic realitzat per una persona de menys de 35 anys, el Premi a l'Ensenyant Delta Kappa Gamma, el Salvador Humanitari del Projecte Amor, i el de Dona Distingida de l'Any de l'[Associació Americana de Dones Universitàries](#).

La Stacey Bess ha desenvolupat una activitat de compromís amb els infants en situació d'exclusió social que li ha valgut el reconeixement mitjançant premis importants als EUA.

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

3.1. Plantejament general

La seqüència didàctica que proposem al voltant de la pel·lícula **Más allá de la pizarra** es conforma de cinc moments educatius complementaris:

1. Activitat prèvia a l'aula (1 hora).
2. Anada al cinema per participar a la sessió de projecció.
3. Activitat de creació a l'aula (entre 1 hora i 6 hores, com a màxim).
4. Acció de compartir al [Bloc](#) les creacions de cada grup classe.
5. Possibles interaccions de l'alumnat a casa, amb la comunitat educativa i l'entorn.

3.2. Per anar al cinema

Abans d'anar al cinema amb el vostre grup classe, us suggerim portar a terme una activitat a l'aula d'una hora de durada. Us proposem dos enfocaments per triar el que més us convingui o bé idear-ne un altre:

1. Elaboració d'un sociograma

Convé començar presentant l'activitat i distribuint el grup de classe en cinc o sis equips de treball el més homogenis i adequats possible per al treball conjunt (5'). Cada subgrup escull una de les quatre possibles qüestions a treballar amb el seu sociograma, mirant d'abordar-la de la forma més completa i complexa que els sigui possible:

1. Com afecta la situació social i econòmica de les famílies a l'hora d'accedir a una educació de qualitat?
2. Quin ha de ser el paper de l'Estat per assegurar l'educació dels infants?
3. Quines són les necessitats educatives que té un/a jove de la vostra edat?
4. Què es pot fer per millorar l'accés a una educació de qualitat adreçada a tota la població?

Un cop triada la qüestió, cada equip disposarà d'una estona per debatre-la en petit grup i adoptar un posicionament comú (10'). En base a les opinions consensuades, cada equip elaborarà (en un full DIN-A3) un esquema que reculli tots els actors socials en

Abans d'anar al cinema, proposem dues activitats a escollir per treballar a classe:

1. *Elaboració d'un sociograma.*
2. *Pluja d'idees i creació d'un joc de rols.*

1. Com afecta la situació social i econòmica de les famílies a l'hora d'accedir a una educació de qualitat?

2. Quin ha de ser el paper de l'Estat per assegurar l'educació dels infants?

3. Quines són les necessitats educatives que té un/a jove de la vostra edat?

4. Què es pot fer per millorar l'accés a una educació de qualitat adreçada a tota la població?

joc (posant en el centre el que és el motiu de la investigació), miri d'ordenar-los segons la importància que tenen i serveixi per establir els tipus de relacions que es donen entre els agents contemplats (20'). Estaria bé organitzar una posada en comú, on cada equip faci una presentació breu del seu esquema i el comparteixi amb el grup classe (10').

En acabar l'activitat convé fer una reflexió de tancament que es troba explicada en [el punt 3 d'aquest apartat](#).

2. Pluja d'idees i creació d'un joc de rols

L'activitat s'inicia amb una pluja d'idees sobre les concepcions prèvies de l'alumnat al voltant d'alguns dels temes centrals de la pel·lícula **Más allá de la pizarra**:

1. Què valoreu de l'educació que rebeu? Què considereu que hauria de canviar?
2. Quin ha de ser el compromís del professorat i l'Estat en matèria d'educació?
3. Què proposaríeu per millorar l'accés a l'educació de nois o noies de la vostra edat que es troben en situació de desigualtat socioeconòmica?

S'aconsella anar recollint a la pissarra tot el que surti. Per exemple, va bé que ho faci un/a alumne/a diferent cada cop que s'obri un tema. Convé apuntar almenys una aportació de cada alumne/a (10'). Entre tot el que s'hagi apuntat i encara amb el gran grup, és convenient fer una pausa per agrupar les aportacions per temes (5').

Tot seguit, arriba el moment d'organitzar el grup classe en cinc o sis equips el més homogenis i adequats possible per al treball conjunt. Cada subgrup tria un dels temes que hagin sortit de la pluja d'idees i se centrarà a desenvolupar-la (10').

Quan cada equip ja té clar quina temàtica vol treballar, el professorat els proposa que s'inventin un personatge (un noi o una noia) que estigui patint aquella situació. Han de fer-ho comptant amb idees de tots i totes. Per crear aquest personatge primer hauran de definir en quina situació es troba actualment i després a quin repte s'enfronta. D'aquesta manera serà com cada subgrup definirà un rol i entre tots dissenyaran un joc de rols (20').

Després de fer l'activitat escollida convé fer una reflexió de tancament.

Aquesta pot servir per estructurar el contingut de l'aportació que farà cada grup classe a la sala de cinema.

Al final de la sessió, el professorat pot presentar la sinopsi i un fragment del film Más allá de la pizarra.

3. En acabar l'activitat

Després de fer l'activitat escollida convé fer una reflexió de tancament. Aquesta pot servir per estructurar el contingut de l'aportació que farà cada grup classe a la sala de cinema. Per tant, cal seleccionar dos portaveus, preferiblement un noi i una noia (10').

Al final de la sessió, el professorat pot presentar la sinopsi i un [fragment del film](#) **Más allá de la pizarra** (5').

L'objectiu tant d'una opció com de l'altra és situar el context de la pel·lícula i els drets a treballar, per preparar l'anada al cinema entre tots i totes. Així mateix, és una bona oportunitat per extreure els elements claus que, en veu de dos portaveus, cada grup classe aportarà a la posada en comú que organitzarem a la sala abans i després del film.

3.3. Del cinema a l'aula

El dret a aprendre a viure

Després d'anar a veure el film, proposem portar a terme una activitat de creació a l'aula que es basa a subdividir el grup classe en cinc equips de treball. El punt de partida és que cada subgrup triï i tracti un dels drets dels infants que han sortit reflectits a **Más allá de la pizarra**:

1. El dret de l'infant a accedir a l'educació primària obligatòria, per la qual cosa cada Estat ha de facilitar un sistema educatiu gratuït, digne i de qualitat per a tots els infants.
2. El dret de l'infant a gaudir d'una educació formal, sigui quina sigui la seva situació familiar i socioeconòmica.
3. El dret de l'infant a una protecció especial de cara al propi creixement físic, mental i social.
4. El dret de l'infant a una assistència regular a l'escola i a la reducció de les taxes d'abandonament escolar per causes externes.
5. El dret de l'infant a una educació basada en l'estima i el reconeixement de cada individualitat.

Us suggerim que cada equip acabi plasmant la defensa del seu dret en forma de còmic o presentació de diapositives en suport digital.

En un primer moment, cada grup ha de traslladar les escenes viscudes amb la pel·lícula **Más allá de la pizarra** a possibles situacions que vulguin reflectir en la seva creació final (a triar entre

1. El dret de l'infant a accedir a l'educació primària obligatòria, per la qual cosa cada Estat ha de facilitar un sistema educatiu gratuït, digne i de qualitat per a tots els infants.

2. El dret de l'infant a gaudir d'una educació formal, sigui quina sigui la seva situació familiar i socioeconòmica.

3. El dret de l'infant a una protecció especial de cara al propi creixement físic, mental i social.

4. El dret de l'infant a una assistència regular a l'escola i a la reducció de les taxes d'abandonament escolar per causes externes.

5. El dret de l'infant a una educació basada en l'estima i el reconeixement de cada individualitat.

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

còmic o presentació de diapositives). Tot seguit, cada equip fa una immersió en el significat del dret dels infants escollit i pensa amb quines vinyetes o diapositives pot explicar-lo. Un cop dissenyada la seqüència, arriba el moment que cada grup se centri en l'elaboració del còmic o la presentació de diapositives en format digital.

Per als còmics, es pot fer servir un o dos fulls DIN-A3 o paper d'embalar. Després caldrà fotografiar-los per compartir-los al [Bloc](#). Les presentacions poden constar d'unes 4 a 6 diapositives cada una. Per publicar-les al [Bloc](#), és possible enviar per separat les de cada grup classe o ajuntar-les totes en una sola presentació.

Amb l'elaboració dels còmics o les presentacions de diapositives, s'ofereix a l'alumnat la possibilitat de treballar de forma creativa els drets dels infants i el film, així com aprofundir en el debat generat a l'aula abans d'anar al cinema i també a la sala amb les aportacions de totes les escoles.

És possible desenvolupar aquesta activitat en una sola sessió d'una hora de classe si prèviament s'organitzen els equips, es tria quin dret tracta cadascun i s'orienten els temes amb les qüestions sorgides en el visionat de la pel·lícula i les posades en comú prèvia i posterior. Aleshores es pot dedicar la meitat de la sessió a què els quatre subgrups, en paral·lel, pensin i dissenyin els còmics o les presentacions de diapositives, i l'altra meitat a realitzar i compondre cada una de les creacions.

Ara bé, si és possible, recomanem que l'activitat de creació a l'aula agafi un tractament més transversal al currículum i es pugui desplegar en diverses sessions. La durada ideal és entre un mínim de tres i un màxim de sis hores lectives. Així es dona pes als drets a treballar i l'anàlisi del film, la reflexió individual i col·lectiva, l'elaboració i la posada en comú de les creacions en grup, i la recollida de les idees que vagin sorgint al llarg del procés.

QUADRE RESUM: DEL CINEMA A L'AULA*

DURADA	PROCEDIMENTS	CONTINGUTS
1 hora	Creació de subgrups i distribució de tasques. Explicació de l'opció escollida com a treball creatiu: còmic o presentació de diapositives en format digital.	Cada grup relaciona les escenes de Más allá de la pizarra amb les situacions o qüestions a tractar. Tria i immersió de cada equip en el dret dels infants a explorar.
1 hora	Treball per equips. Reflexió en grup i individual per crear un punt de vista sobre el dret escollit. Preparació de l'esquema de còmic o presentació de diapositives.	Pluja d'idees i presa de decisions sobre quines vinyetes i diapositives són adients per a que cada equip expliqui el seu dret.
1 a 2 hores	Per equips, cerca d'imatges i creació de textos, en el cas de la presentació de diapositives; i elaboració de les vinyetes, en el del còmic.	Definició de la composició final del còmic o de la presentació de diapositives per part de cada equip.
1 a 2 hores	Treball per subgrups. Exposició oral de cada creació a la resta del grup classe.	Realització de les vinyetes definitives del còmic o bé de les diapositives de la presentació en format digital.

*Aquesta activitat es pot fer en una sola sessió, però es proposa un desplegament més minuciós per aprofundir en els drets a treballar a l'aula.

3.4. De l'aula al món

Un cop realitzada l'activitat de creació a l'aula i enviats els resultats per publicar-los al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#), us suggerim alguna petita acció per portar a terme en col·laboració amb les famílies del vostre alumnat. L'objectiu és connectar els aprenentatges i l'experiència viscuda amb la vida quotidiana i la immersió en l'entorn.

1. Cercar i portar a classe informacions referides als drets dels infants treballats, extretes de la premsa o Internet.
2. Aportar un parell d'idees comentades a casa sobre la història que es narra a **Más allá de la pizarra**.
3. Compartir a l'aula llibres de la biblioteca de casa relacionats amb la pel·lícula o la temàtica **Educar per viure**.

Si és possible, us aconsellem que visiteu amb l'alumnat l'apartat [Creacions escolars del Bloc](#) i proposeu a les famílies entrar-hi. Així podreu veure com hi hem publicat els vostres treballs. També podreu conèixer les creacions de les altres escoles.

3.5. Recull de creacions escolars

Un cop finalitzada l'activitat creativa a l'aula, cada grup classe ens podrà fer arribar les creacions dels seus subgrups de treball per email, Dropbox, WeTransfer o similar. Així anirem organitzant els resultats aportats per part de cada escola i els compartirem al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#).

Des de l'apartat [Creacions escolars](#), podreu accedir tant als vostres treballs de creació com als de la resta d'escoles participants, que estaran organitzats per nivells educatius. Per a qualsevol dubte, podeu contactar-nos a teleduca@teleduca.org o bé al telèfon 93 450 98 26.

3.6. Qüestionari d'avaluació per al professorat

Quan ja hàgiu portat a terme amb l'alumnat totes les passes de la seqüència didàctica plantejada, us farem arribar per correu electrònic un qüestionari d'avaluació del Cicle de Cinema i Drets dels Infants que podreu omplir directament en línia.

Per a qualsevol dubte, podeu contactar-nos a teleduca@teleduca.org o bé al telèfon 93 450 98 26.

Us agraïm la vostra col·laboració en acompanyar el treball reflexiu i creatiu dels drets dels infants als centres escolars i esperem les vostres aportacions per anar millorant aquesta activitat any rere any.

4. MATERIAL COMPLEMENTARI

4.1. Enllaços d'interès

Podeu trobar més informació a:

- [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#).

Textos legislatius al web de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona:

- [Llistat de textos de referència](#).
- [Documents de lectura fàcil](#).

Altres:

- [Tràiler de la pel·lícula](#) (en anglès).
- [Tràiler fet per estudiants](#) (en anglès).
- [Making of](#) (en anglès).
- [Pàgina web sobre la Stacey Bess](#) (en anglès).

4.2. Bibliografia i filmografia

Bibliografia

- Bess, S. (1994). *Nobody Don't Love Nobody: Lessons on Love from the School with No Name*. Carson City, NV: Gold Leaf Press.
- Chbosky, S. (2015). *Els avantatges de ser un marginat*. Barcelona: Sembra Llibres.
- Funke, C. (2003). *El senyor dels lladres*. Barcelona: Columna.
- Lienas, G. (2001). *El diari lila de la Carlota*. Barcelona: Empúries.
- Mulligan, A. (2011). *Los reyes de la basura*. Barcelona: Salamandra.
- Salinger, J.D. (2001). *El vigilant en el camp de sègol*. Barcelona: Empúries.
- Satrapi, M. (2012). *Persépolis*. Barcelona: Norma Editorial.
- Tortajada, A. (2002). *La banda de la placeta*. Barcelona: Barcanova.

Filmografia

- [Camí a l'escola](#). Pascal Plisson (dir.). França, 2013.
- [El profesor](#). Tony Caye (dir.). EUA, 2011.
- [Esperando a Superman](#). Davis Guggenheim (dir.). EUA, 2010.
- [La clase](#). Lauren Cantet (dir.). França, 2008.
- [La profesora de historia](#). Marie-Castille Mention-Shaar (dir.). França, 2014.
- [Los chicos del coro](#). Christophe Barratier (dir.). França, 2004.

Guia realitzada per David Campillo,
Ivet Eroles, Raquel García, Carme
Mayugo i Oriol Porta
teleduca@teleduca.org
93 4509826